

**NACIONALNI PROGRAM ZDRAVSTVENE ZAŠTITE OSOBA SA ŠEĆERNOM
BOLESTI 2015.-2020.**

(izvještaj o provedenim aktivnostima u 2020. godini)

HRVATSKI ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO

Zagreb, svibanj 2021. godine

Nacionalni program zdravstvene zaštite osoba sa šećernom bolesti 2015.-2020. usvojen je na sjednici Vlade RH održanoj 24. lipnja 2015. godine.

Tijekom 2020. godine planirane su aktivnosti prema pet točaka programa (u nastavku) uz finalizaciju prethodno planiranih, a nedovršenih aktivnosti:

1. provođenje edukacije opće populacije i osoba sa šećernom bolešću,
2. osiguravanje organizacijskih/ regulatornih preduvjeta na temelju stručnih analiza i osiguranih financijskih sredstava te dodatna edukacija kadrova a u svezi sa definiranim edukacijskim modulima te kurikulumima usklađenim sa međunarodnim smjernicama
3. rano otkrivanje šećerne bolesti u općoj populaciji starijoj od 50 godina i stanovnika mlađih od 50 godina s prisutnom prekomjernom tjelesnom težinom ili debljinom i dodatnim čimbenicima rizika,
4. rano otkrivanje šećerne bolesti u trudnoći,
5. praćenje bolesnika (indikatora kvalitete skrbi) uz prijavljivanje bolesnika u CroDiab registar.

Provedene aktivnosti

Iako je već 2015. godine pripremana radna verzija smjernice za organizaciju zdravstvene zaštite uz definiranje razina skrbi i ovlasti uz poticanje „diabetes-friendly“ obiteljskih liječnika unutar grupnih praksi te stručne smjernice/algoritmi za liječenje bolesnika na primarnoj i specijalističkoj razini, one u 2020. godini nisu još usvojene. Uz usvajanje smjernica, planira se i edukacija liječnika obiteljske medicine. U studenom 2019. Društvo za dijabetes i bolesti metabolizma HUMS-a je donijelo odluku za donošenje smjernica za edukaciju bolesnika sa šećernom bolesti. Formirana je radna skupina za izradu smjernica prema uputama Hrvatske komore medicinskih sestara za pisanje smjernica te definiran plan donošenja za dvije godine (**točke 5.1. i 5.2. Nacionalnog programa**).

U svezi unapređenja interoperabilnosti (**točka 5.3. Nacionalnog programa**) 2016. i 2017. godini ostvareno je povezivanje na razini primarna zdravstvena zaštita – Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje – Hrvatski zavod za javno zdravstvo. U 2019. godini definiran je MDS (minimal reporting data set), a u 2020. usvojen na razini Ministarstva zdravstva - Radna skupina Ministarstva zdravstva za šećernu bolest i ostalih dionika (sudjelovali Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Referentni centar Ministarstva zdravstva za šećernu bolest, Sveučilišna klinika Vuk Vrhovac, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje i članovi radne skupine Ministarstva zdravstva). Novodefinirani MDS primijenjuje se u praksi od 2020. godine. Prilagodba dijabetes panela zakonskoj regulativi o obavezi prijave podataka iz bolničkog sustava je u tijeku (definiranje Žute knjige).

Informacije o provođenju edukacija opće populacije i osoba sa šećernom bolešću te aktivnosti ranog otkrivanja šećerne bolesti u populaciji +50 i <50 godina u povećanom riziku (**točke 5.4. i 5.7. Nacionalnog programa**) za 2020. godine smo zaprimili od sljedećih ustanova i društava:

1. Referentni centar za pedijatrijsku endokrinologiju i dijabetes KBC-a Zagreb i Hrvatsko društvo za pedijatrijsku endokrinologiju i diabetologiju HLZ-a

- S obzirom na epidemiološku situaciju tijekom 2020. nije bilo moguće provođenje redovitih edukacijskih aktivnosti za djecu oboljelu od dijabetes melitusa tip 1 i njihove obitelji kao niti redovitu edukaciju pedijatrijskih timova koji skrbe o djeci sa šećernom bolešću.

Referentni centar za pedijatrijsku endokrinologiju i dijabetes KBC-a Zagreb i Hrvatsko društvo za pedijatrijsku endokrinologiju i diabetologiju HLZ-a napominju kako većina točaka u ovom izvješću nije primjenjiva u pedijatrijskoj populaciji oboljelih od šećerne bolesti tipa 1 te kako je u cilju izrade kvalitetnog programa zdravstvene zaštite osoba oboljelih od šećerne bolesti nužno uključivanje pedijataru u izradi, provedbi i koordinaciji Nacionalnog programa zdravstvene zaštite osoba sa šećernom bolesti.

2. Nastavni zavod za javno zdravstvo Dr. Andrija Štampar

- S obzirom na epidemiološku situaciju tijekom 2020. nije bilo moguće provođenje redovitih aktivnosti

3. Zavod za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije

- S obzirom na epidemiološku situaciju tijekom 2020. nije bilo moguće provođenje redovitih aktivnosti

4. Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije

- Budući da je cijela 2020. godina bila u znaku pandemije bolesti COVID-19, Služba za promicanje zdravlja ZZJZ DNŽ napravila je procjenu rizika o nastanku šećerne bolesti tip 2 kod zaposlenika ZZJZ DNŽ. Elektroničkim putem poslan je upitnik za procjenu rizika. Odazvalo se 38 (39,2%) zaposlenika. 39% je bilo mlađe od 45 godina, 42% u dobi 45-54 godine te 18% od 55-64 godine. Upoznati su s promotivnim materijalima i stručnim tekstovima o šećernoj bolesti.
- Tijekom tjedna emitirani su TV i radio spotovi na lokalnim medijima te je objavljen edukativni oglas u lokalnom tjedniku.

5. Zavod za javno zdravstvo Karlovačke županije

- Zavod za javno zdravstvo u djelatnosti javnog zdravstva kontinuirano radi na edukaciji opće populacije i osoba sa šećernom bolešću te provodi aktivnosti ranog otkrivanja šećerne bolesti. U Zavodu za javno zdravstvo Karlovačke županije u Službi za epidemiologiju radi Savjetovalište za prevenciju prekomjerne tjelesne težine i debljine. U savjetovalištu se obavlja analiza sastava tjelesne mase, određuju vrijednosti kolesterola i šećera u kapilarnoj krvi, vrijednosti krvnog tlaka te određuje ukupni kardiovaskularni rizik i savjetovanje liječnika. U rad savjetovalista uključen je i nutricionist kao vanjski stručni suradnik koji obavlja individualna i grupna savjetovanja i izrađuje plan prehrane. U sklopu savjetovališta radi program poduke „Život sa šećernom bolešću“. Edukacija je namijenjena osobama oboljelim od šećerne bolesti i članovima njihovih obitelji te osobama s povećanim rizikom za razvoj šećerne bolesti.
- Obzirom na epidemiju bolesti COVID-19 tijekom 2020. sve navedene aktivnosti bile su u smanjenom obimu. Zbog epidemije nisu provedene niti javnozdravstvene akcije za građane kojima je cilj rano otkrivanje šećerne bolesti, a koje su se ranijih godina redovito provodile.

6. Zavod za javno zdravstvo Koprivničko-križevačke županije

- Zbog epidemiološke situacije uzrokovane virusom Covid-19 ambulanta nije radila od travnja do kraja kalendarske 2020. godine.
- U Savjetovalištu za prekomjernu tjelesnu težinu savjet i uslugu za proteklu 2020. g. potražila je 21 osoba. Od toga 16 osoba je prošlo kroz program analize tjelesne mase i program nutricioniste, a 5 osoba potražilo je samo uslugu analize tjelesne mase.
- Po posebnom projektu „Volonter-penzioner“ koji se počeo odvijati od studenog 2020., do kraja godine u 6 osoba starijih od 50 godina je provedeno anketno ispitivanje i mjeren je šećer.

7. Zavod za javno zdravstvo Međimurske županije

- Radionica „Čimbenici rizika za kardiovaskularne i druge kronične bolesti“ za članove Udruge slijepih Međimurske županije - 10.02.2020. g.
U sklopu projekta Rekrea(k)tiva kojeg provodi Udruga slijepih Međimurske županije u partnerstvu sa Zavodom za javno zdravstvo Međimurske županije, dana 10.02.2020. godine je za članove udruge u Zavodu za javno zdravstvo MZ već treću godinu za redom održano predavanje i radionica pod nazivom „Čimbenici rizika za kardiovaskularne bolesti“ s ciljem evaluacije učinaka nakon prve radionice. Radionicu su proveli djelatnici Zavoda za javno zdravstvo Međimurske županije iz Djelatnosti za javno zdravstvo i Djelatnosti za zaštitu

mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti. Prisustvovalo je petnaestak članova Udruge.

- Kontinuirani rad Savjetovališta za prevenciju i tretman prekomjerne tjelesne težine i debiljine Savjetovalište za prevenciju prekomjerne tjelesne težine i debljine djeluje u Zavodu za javno zdravstvo Međimurske županije od 2007. godine. U razdoblju 01-12 mjeseca 2020. godine, u savjetovalištu je bilo pruženo 286 usluga pregleda, savjetovanja i preporuka od strane liječnika i nutricioniste uz brojne dodatne usluge (uključuju anketiranje o prehr. navikama i navikama tjel. aktivnosti, antropometrijska mjerenja, određivanje kolesterola, triglicerida i šećera u kapilarnoj krvi, osobnu anamnezu i anamnezu tjelesne težine, izradu Plana prehrane i jelovnika) za 199 različitih osoba, a novih je korisnika bilo 60. Zbog COVID-19 epidemije savjetovalište nije radilo od sredine mjeseca ožujka pa do 7. svibnja, kada su ponovno započela individualna savjetovanja, a za značajno manji broj korisnika savjetovalište je radilo od listopada do prosinca. U mjesecu prosincu, zbog pandemije savjetovanje je bilo pružano samo putem telefona. U sklopu savjetovališta (u suradnji s Djelatnosti za mentalno zdravlje) djeluje i edukativno-suportivna grupa - jednom mjesečno - istu je grupu u dvanaest mjeseci 2020. godine pohađalo je 55 osoba, a prosječno je na grupi sudjelovalo 14 osoba. Jednom tjedno djeluje Grupa za nordijsko hodanje koju je tijekom dvanaest mjeseci 2020. godine polazilo 66 osoba, prosječno je na jednom susretu sudjelovalo 26 osoba. Zbog korona krize sastanci Grupe za podršku bili su održani samo u mjesecu siječnju, veljači, lipnju i srpnju, a susreti Grupe za nordijsko hodanje održani su osim u već navedenim mjesecima i u prvoj polovici mjeseca ožujka.
- Radionica s ciljem promicanja pravilne prehrane za učenike osnovne škole - 26. veljace Marijana Krajačić, mag. nutricionizma je održala predavanje u OŠ Ivanovec na temu „Pravilna prehrana i zdravi obroci”. Radionica je bila namijenjena učenicima 5. razreda OŠ.
- Obilježavanje Svjetskog dana zdravlja 2020. godine bilo je posvećeno prevenciji debljine pa tako i šećerne bolesti
Svjetski dan zdravlja 7. travnja 2020. godine smo obilježili objavom teksta na web i Facebook stranici Zavoda, na temu „Pridržavajmo se principa pravilne prehrane za vrijeme COVID-19 epidemije” (domet na Facebook stranici 1312 korisnika). Važnosti pravilne prehrane promovirali smo putem Facebook stranice i za vrijeme uskrasnih blagdana (domet - 1755 korisnika).
- Izdavanje publikacija "Što jesti kod šećerne bolesti tipa 2" i "Zdrave grickalice"
Tijekom 2020. godine Zavod za javno zdravstvo Međimurske županije izdao je na hrvatskom jeziku dvije publikacije autorice prim. mr.sc. Branislave Belović, cir.med., iz Slovenije, naše dugogodišnje stručne suradnice - "Što jesti kod šećerne bolesti tipa 2" te publikaciju „Zdrave grickalice”, koje nam uvelike pomažu u radu Savjetovališta za prevenciju prekomjerne tjelesne težine i debljine.
- Promicanje zdravstveno usmjerene tjelesne aktivnosti
Zbog COVID-19 pandemije, na specifičan smo način obilježili Dan bez dizala (29. travnja) te MOVE Week (25.-31. svibnja), čiji je moto bio "Physically distanced - socially connected" - zamolili smo partnere i širu javnost da pozovu svoje korisnike da samostalno provode različite oblike tjelesne aktivnosti, te da na web i Facebook stranicama podijele svoje fotografije. Tijekom MOVE Weeka, zbog poboljšanja epidemiološke situacije, održano je i nekoliko grupnih aktivnosti, ali s malim brojem sudionika. ZZJZ Međimurske županije se uključio u obilježavanje MOVE Weeka i tako što su u sve djelatnosti distribuirani plakati „Svakodnevno vježbanje na radnom mjestu”, a 29.05. smo organizirali i kratko zajedničko vježbanje zaposlenika po pojedinim djelatnostima, uz pridržavanje mjera distance. U sklopu obilježavanja Europskog tjedna mobilnosti i Europskog tjedna sporta, u suradnji s Informacijskim centrom EUROPE DIRECT Čakovec organizirali smo foto nagradni natječaj pod nazivom "Kretanjem do zdravlja i očuvanja okoliša" putem kojeg smo u vremenu od 16. do 30.09.2020. godine, pozvali stanovništvo da sto manje koristite automobil, te da trče, bicikliraju, hodaju, planinare ili

provode druge rekreativne sportske aktivnosti. Aktivnosti je bilo potrebno fotografirati te organizatorima poslati fotografije. Prema kriterijima zanimljivosti i kreativnosti odabrano je ukupno 28 najboljih radova nagradnoga natječaja koji su bili objavljeni na društvenim mrežama. Osobama čiji su radovi izabrani kao najbolji, poslane su nagrade - promotivni materijali, pametna narukvica, multifunkcijska marama i majice.

8. Zavod za javno zdravstvo Osječko-baranjske županije

- Tijekom 2020. godine reducirali aktivnosti zbog pandemije COVID-19 i zbog prestanka sufinanciranja Savjetovališta za prevenciju prekomjerne tjelesne težine i debljine od strane Osječko-baranjske županije.
- Tijekom 2020. godine izvršeno je 234 mjerenje GUK-a. Kod 10,6% osoba je utvrđena povišena vrijednost glukoze u krvi, odnosno više od 5,6 mmol/l ukoliko su bili natašte ili 7,8 mmol/l dva sata nakon jela. Savjetovanje je individualno, prilagođeno osobnoj anamnezi i povijesti bolesti svakog korisnika savjetovališta. Osim individualnog (N=234) proveli smo i dva grupna savjetovanja o šećernoj bolesti u prostorijama savjetovališta. U sklopu rada savjetovališta distribuirane su odgovarajuće edukativne brošure. Brošure su dijeljene u čekaonicama zdravstvenih ustanova i tijekom javnih akcija. Ukupno je podijeljeno 820 primjeraka.

9. Zavod za javno zdravstvo Požeško-slavonske županije

- Radi ograničenja okupljanja i pandemije COVID-19, Služba za javno zdravstvo tijekom 2020. nije mogla provesti svoje uobičajene javnozdravstvene akcije koje uključuju savjetovanje i mjerenje vrijednosti šećera u krvi povodom Svjetskog dana zdravlja i Svjetskog dana srca. Navedeni dani obilježeni su medijskim istupima te edukacijom putem medija i distribucijom promotivnih materijala.

10. Zavod za javno zdravstvo Sisačko-moslavačke županije

- Tijekom 2020. godine organizirali smo tri predavanja na temu šećerne bolesti za osobe starije životne dobi (obuhvaćeno 150 osoba u Domovima za starije osobe)
- Dvije javnozdravstvene akcije na kojima smo provodili mjerenja GUK-a u općoj populaciji iznad 50 godina (ukupno 100 sudionika)

11. Zavod za javno zdravstvo Varaždinske županije

- Prema općoj populaciji nije bilo specifičnih edukativnih aktivnosti zbog zabrane okupljanja i COVID-a.
- Djelatnost za promicanje zdravlja i javnozdravstvenu medicinu je provela 4 predavanja o ulozi životnog stila u prevenciji dijabetesa za učenike i studente, okvirno 120 sudionika.
- U sklopu te djelatnosti djeluje i Savjetovalište za prevenciju rizika povezanih s prehranom u kojem je obrađeno 32 osobe mlađe do 50 godina i 34 osobe starije od 50 godina interdisciplinarnim pristupom koji uključuje savjetovanje liječnika spec. javnog zdravstva i nutricioniste, svima je izrađen individualni plan prehrane, a većina je bila uključena i u grupu nordijskih hodača pri ZZJZ. Grupa je djelovala u vrijeme popuštanja mjera od svibnja nadalje pa do jesenskih mjera, ukupno desetak hodanja je bilo organizirano. To se u sobe s prekomjernom težinom i/ili dijabetesom tip 2.
- Bilo je 65 kontrolnih pregleda mlađih od 50 godina i 66 kontrolnih pregleda osoba starijih godina.
- Djelatnost školske medicine je obuhvatila savjetovanjem i pregledima 123 učenika, u pratnji roditelja.

12. Zavod za javno zdravstvo Virovitičko-podravske županije

- U 2020.g. nisu provedene edukacije, aktivnosti opće populacije i osoba sa šećernom bolešću niti aktivnosti ranog otkrivanja šećerne bolesti.

13. Zavod za javno zdravstvo Zagrebačke županije

- Dinamika provođenja aktivnosti u sklopu Programa ranog otkrivanja šećerne bolesti zbog aktualnih epidemioloških okolnosti te opterećenosti djelatnika ZZJZ Zagrebačke županije bila tijekom 2020. godine smanjenog opsega.
- Kontinuirano se tijekom godine provodila edukacija osoba starijih od 40 godina, koje su dolazile u ambulantu Službe za epidemiologiju, vezano uz moguće rizike za razvoj šećerne bolesti, ali ne i rano otkrivanje (mjerenje šećera u krvi).

14. Sveučilišna klinika Vuk Vrhovac, KB Merkur, Referentni centar MZ za šećernu bolest

- online akcija Pokreni se u suradnji s HSDU-om edukacija novootkrivenih bolesnika o prehrani, terapiji, tjelovježbi i brizi za stopalo. Edukacija se dokumentira kroz BIS sustav u svim ustanovama koje ga imaju.
- Cijelu godinu je dežurni telefon Halo halo info telefon na kojemu su radili liječnici i medicinske sestre s Vuka Vrhovca (također u suradnji s HSDU-om).

15. Hrvatski savez dijabetičkih udruga

- Časopis Dijabetes/Slatki život, kontinuirano kroz cijelu 2020. godinu
 - Osmišljeno, napravljeno, otisnuto i distribuirano 5 brojeva časopisa. Časopis je prvenstveno edukativnog, ali i informativnog karaktera i njegovo čitateljstvo je dobra baza za širenje svijesti o šećernoj bolesti i sprječavanju nastanka njezinih komplikacija.
- Pitajte stručnjaka u 2020. godini
 - U suradnji s liječnicima i medicinskim sestrama iz SK „Vuk Vrhovac“, KB Merkur želimo omogućiti osobama sa šećernom bolešću savjetovanje putem Facebook stranice Saveza. Svaki tjedan na pitanja odgovara po jedan stručnjak. Osobe sa šećernom bolešću kao i svi zainteresirani za područje dijabetesa mogu poslati pitanja u Inbox pri čemu se poštuju opći uvjeti o zaštiti podataka GDPR-a. Pitanja mogu biti u sferi savjeta i preporuke, a nikako objašnjavanja dijagnoza i terapije koja će se i dalje odvijati na liječničkim pregledima u zdravstvenoj ustanovi.
- Halo-halo info telefon HSDU-a, kontinuirano kroz cijelu 2020. godinu
 - HSDU-ova savjetodavna telefonska linija koja je aktivna dva dan u tjednu i na koju zainteresirane osobe s dijabetesom, članovi njihovih obitelji, njihovi prijatelji i znanci ili ljudi koje zanima mogu nazvati i dobiti odgovore na svoja pitanja. Iz tjedna u tjedan je na liniji po nekoliko sati moguće razgovarati sa stručnjacima iz raznih područja: medicine – liječnicima dijabetologima, pedijatrima, psiholozima, neurolozima, nutricionistima, medicinskom sestrom te pravnicima (ili socijalnim radnicima).
 - S obzirom na situaciju zbog pandemije COVID-19 i preporuke da se smanje socijalni kontakti odnosno da se ostane doma, uočili smo, što je bilo i za očekivati da naši članovi, ali ne samo oni nego i svi drugi oboljeli od dijabetesa kao i članovi njihovih obitelji, češće pozivaju naš Info telefon i svi zainteresirani ne mogu dobiti očekivani odgovor, savjet ili informaciju. Kako ne želimo da dođe do zagušenja telefonskih linija, te da u ovoj teškoj situaciji omogućimo osobama s dijabetesom da dobiju točan odgovor, savjet i informaciju, aktivirali smo projekt Info telefona dva puta tjedno. Kako bi to uspjeli i omogućili dobivanje pravodobnih i istinitih odgovora i savjeta našim oboljelima, koji spadaju u kronične bolesnike i vrlo rizičnu skupinu za oboljevanje od COVID-19. Stručnjaci koji će dežurati u slijedećim mjesecima svaki utorak i četvrtak od 17.00 do 19.00 sati. Zbog epidemiološke situacije i Raspored i imena redovito se objavljuju na www.dijabetes.hr, kao i u časopisu Dijabetes i putem mailing liste HSDU-a.

- On line predavanja i edukacija putem ZOOM aplikacije u 2020. godini
 - Početkom pandemije COVID-19, a kad se već naziralo kako će se projekti udruga i društava osoba s dijabetesom, ali i svih ostalih nevladinih udruga, teško moći realizirati, posebice predavanja, susreti i vikend radionice, Hrvatski savez dijabetičkih udruga započeo je ciklus online predavanja i edukacija na zoom aplikaciji. Željeli smo omogućiti osobama sa šećernom bolešću da se i u razdoblju socijalne distance i teže dostupnosti zdravstvenih ustanova nastave educirati o dijabetesu te da i dalje budu aktivni sudionici u svom liječenju. Na do sada održanim online predavanjima, a to ćemo prakticirati i ubuduće, svi prisutni koji su to željeli mogli su uživo postavljati pitanja i odmah na njih dobiti odgovore.
 - 18.5.2020. održali smo virtualno predavanje „UTJECAJ KORONA VIRUS PANDEMIJE NA KRONIČNE KOMPLIKACIJE ŠEĆERNE BOLESTI“ dr. Anice Badanjak, internistice, endokrinologinje i diabetologinje.
 - 23.7.2020. bilo je virtualno predavanje „PREPORUKE ZA PREHRANU OSOBA SA ŠEĆERNOM BOLEŠĆU TIJEKOM EPIDEMIJE UZROKOVANE KORONAVIRUSOM (COVID-19)“, Eve Pavić, mag. spec. sigurnosti i kvalitete hrane, Služba za prehranu i dijetetiku KBC Zagreb.
 - 21.09.2020. imali smo predavanje „ŠEĆERNA BOLEST I COVID 19 – dobro je znati....“ prim. Lavinie La Grasta Sabolić, dr. med., subspecijalistice pedijatrijske endokrinologije, diabetologije i bolesti metabolizma, Klinika za pedijatriju, Odjel za endokrinologiju i dijabetes, KBC Sestre milosrdnice, Zagreb.
- Predavanja po udrugama u 2020. godini
 - Hrvatski savez dijabetičkih udruga od prošle godine po udrugama organizira ciklus predavanja o dijabetičkom stopalu.
 - U suradnji s Udrugom oboljelih od dijabetesa Krapina organizirao je 25. lipnja 2020. godine u restoranu „Pod starima krovovima“ predavanje s temom *Komplikacije šećerne bolesti* o za članove udruge, kao i za sve zainteresirane. Također smo 20. veljače u Nedelišću imali predavanje o Dijabetičkom stopalu.
 - Predavanja je držala je Anica Badanjak, dr. med., internistica, endokrinologinja i diabetologinja.
- Pokrenuta radio emisija s lokalnim udrugama pod nazivom– KAKO SE NOSITI S DIJABETESOM I ABECEDA DIJABETESA
 - Hrvatski savez dijabetičkih udruga, Dijabetičko društvo Trogir i Gradski radio Trogir pokrenuli su stručnu emisiju za osobe sa šećernom bolešću pod nazivom *Kako se nositi s dijabetesom*. Kroz niz emisija koje će se emitirati jednom tjedno moći će se dobiti savjet što osoba s dijabetesom, kao i njezina obitelj, trebaju znati. Anica Badanjak, dr. med., internistica, endokrinologinja i diabetologinja u mirovini podijelit će sa slušateljima svoje bogato iskustvo i znanje koje je stekla dugogodišnjim radom na Sveučilišnoj klinici „Vuk Vrhovac“ KB Merkur. U svakoj od emisija obradit će se jedna tema, čime će edukacija o šećernoj bolesti biti kontinuirana.
 - Također smo u suradnji s Društvom dijabetičara Ravna Gora i Radio Gorskim kotarom započeli su sa ciklusom edukativnih emisija o šećernoj bolesti pod nazivom Abeceda dijabetesa.
 - Emisija se emitira svakog četvrtka u 14 sati i 10 minuta, a možete je poslušati na radiovalovima Gradskog radija Trogir ili putem *Facebooka* na njihovoj ili našoj stranici.

- Humanitarna akcija – Jaglaci 14. Ožujka 2020
 - Humanitarna zajednička akcija Hrvatskog saveza dijabetičkih udruga, Lions kluba "Lenuci", Veleučilišta Velika Gorica, Nastavnog zavoda za javno zdravstvo „dr. A. Štampar“, Gradskih ljekarni Zagreba pod nazivom Jaglaci nije se održala, ali su sredstva prikupljena i uplaćena za Dječji kamp za djecu slabijeg imovinskog stanja.
- Panel predavanje 2020. godini
 - Online panel ŠEĆERNA BOLEST I CIJEPLJENJE, održano je 01. listopada 2020. godine u 17:00 sati. Kontinuirana edukacija osoba sa šećernom bolešću vrlo je važna. Unatoč tome, o cijepljenju se u edukaciji osoba sa šećernom bolešću vrlo rijetko govori, pogotovo ako znamo koliko infekcije mogu utjecati na regulaciju glikemije. S pandemijom COVID-19 uočilo se kolika je važnost cijepljenja posebice kad su u pitanju osobe sa kroničnim bolestima. O cijepljenju, vrstama cjepiva, važnosti cijepljenja osoba sa šećernom bolešću, koliko znamo o cjepivima i cijepljenju, zašto se u nedovoljnom broju cijepimo, postoji li otpor prema cijepljenju te očekivanom cjepivu protiv COVID-19 na live panelu bili su:
 - Doc. dr. sc. Dario Rahelić, dr. med., diabetolog, predstojnik Sveučilišne klinike „Vuk Vrhovac“, predsjednik Hrvatskog društva za diabetes i bolesti metabolizma Hrvatskoga liječničkog zbora
 - Dr. sc. Bernard Kaić, prim. dr. med., specijalist epidemiologije, voditelj Službe za epidemiologiju zaraznih bolesti Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo
 - Dr. sc. Gorana Mirošević, dr. med. specijalistica interne medicine, subspecijalistica endokrinologije i dijabetesa, voditeljica Odjela za endokrinologiju, diabetes i bolesti metabolizma Zavoda „Mladen Sekso“ Klinike za internu medicinu u KBC „Sestre milosrdnice“
 - Zrinka Mach, mag. soc. geront., predsjednica Hrvatskog saveza dijabetičkih udruga
- Obilježavanje Svjetskog dana šećerne bolesti, u mjesecu studenom 2020.
 - Hrvatski savez dijabetičkih udruga obilježio je Svjetski dan šećerne bolesti gdje je organizirano niz aktivnosti putem kojih se željela povećati svjesnost građana o učestalosti šećerne bolesti i ukazati na važnost prevencije i edukacije. Tema kampanje Svjetskog dana u 2020. godini su „Medicinske sestre“.
 - Povodom Svjetskog dana šećerne bolesti 14. studenog 2020., organizirali smo JAVNOZDRAVSTVENU KAMPANJU „POKRENI SE“ uz podršku HZJZ, Ministarstvom zdravstva, Hrvatskim društvom za diabetes i bolesti metabolizma Hrvatskog liječničkog zbora, Društvom za diabetes, endokrinologiju i bolesti metabolizma HUMS-a, Sveučilišnom klinikom Vuk Vrhovac i NZ „dr. A. Štampar“. Promovirala se važnost ranog otkrivanja šećerne bolesti kao i zdravih životnih navika koje uključuju pravilnu prehranu i redovitu tjelesnu aktivnost.
 - Virtualno hodanje ili trčanje. Cilj je bio motivirati što više građana RH da se POKRENU. Svaka tjelesna aktivnost odrađena samostalno ili u malim grupama.
 - Uključivanje EU parlamentaraca i osoba iz javnog života u javnozdravstvenu kampanju
 - Prisutnost HSDU-a i udruga u medijima i društvenim mrežama
 - Izdali smo Brošura „Cijepljenje i šećerna bolest“ za oboljele od šećerne bolesti
 - 14. 11. diljem RH osvjetljavanje u plavo (zgrade, fontane, mostovi) boje dijabetesa
 - Online webinar „Gripa, pneumokokna bolest i diabetes“, koja se održala 23. studenog 2020. od 17:00 do 18:30. Predavači su bili :

- Doc. dr. sc. Dario Rahelić, dr. med., diabetolog, predstojnik Sveučilišne klinike „Vuk Vrhovac“, KB Merkur i predsjednik Hrvatskog društva za diabetes i bolesti metabolizma Hrvatskoga liječničkog zbora
- Prof. dr. sc. Branko Kolarić, dr. med., spec. epidemiologije, voditelj Službe za javnozdravstvenu gerontologiju Nastavnog zavoda za javno zdravstvo „dr. Andrija Štampar“
- U panel raspravi su uz predavače sudjelovali:
- dr. sc. Gorana Mirošević, dr. med., specijalistica interne medicine, subspecijalistica endokrinologije i dijabetesa, voditeljica Odjela za endokrinologiju, diabetes i bolesti metabolizma Zavoda „Mladen Sekso“ Klinike za internu medicinu u KBC „Sestre milosrdnice“
- Izv. prof. dr. sc. Gordana Stipančić, dr. med. spec. pedijatrijske endokrinologije i diabetologije, Pročelnica Zavoda za endokrinologiju, diabetologiju, pulmologiju i alergologiju Klinike za pedijatriju, KBC „Sestre milosrdnice“
- Moderatorica: Zrinka Mach, predsjednica Hrvatskog saveza dijabetičkih udruga
- Online webinar „Dijabetes i kardiovaskularne bolesti“, koji se održao 30. studenog 2020. od 16:00 do 17:00. Predavači su bili :
 - Doc. dr. sc. Dario Rahelić, dr. med., diabetolog, predstojnik Sveučilišne klinike „Vuk Vrhovac“, KB Merkur i predsjednik Hrvatskog društva za diabetes i bolesti metabolizma Hrvatskoga liječničkog zbora
 - Akademik Davor Miličić, predstojnik Klinike za bolesti srca i krvnih žila KBC Zagreb, potpredsjednik HAZU, KBC Zagreb, predsjednik Hrvatskog kardiološkog društva i član Upravnog odbora Europske asocijacije za zatajenje srca
 - U panel raspravi su uz predavače sudjelovali:
 - Prim. dr. sc. Jozo Boras, dr. med., kardiolog, pročelnik Poliklinike Sveučilišne klinike „Vuk Vrhovac“, KB Merkur
 - Vilma Kolarić, dipl. med. techn., glavna sestra Sveučilišne klinike „Vuk Vrhovac“, KB Merkur
 - Moderatorica: Zrinka Mach, predsjednica Hrvatskog saveza dijabetičkih udruga
- Konferencija za medije povodom Svjetskog dana šećerne bolesti, 14. studenoga 2020.
 - Održana je konferencija za medije koju su u povodu Svjetskog dana šećerne bolesti zajednički organizirali Hrvatski savez dijabetičkih udruga i Sveučilišna klinika Vuk Vrhovac. 14.11.2020. se obilježava Svjetski dan šećerne bolesti, koji ove godine u fokus stavlja medicinske sestre i tehničare. U povodu Svjetskog dana šećerne bolesti održana je konferencija za medije na kojoj su izneseni najvažniji podaci o ovoj bolesti. Ovogodišnje je obilježavanje posvećeno svim medicinskim sestrama i tehničarima koji skrbe za oboljele od šećerne bolesti. Tom smo prigodom imali za medije, na kojoj će se, naravno, poštivati sve epidemiološke mjere. Konferencija se održala 14.11.2020., vani, ispred Klinike Vuk Vrhovac, s početkom u 10:30 sati. Uz moderatoricu bili si slijedeći govornici:
 - Zrinka Mach, mag.soc.geront., predsjednica Hrvatskog saveza dijabetičkih udruga
 - Doc.dr.sc. Dario Rahelić, predstojnik Klinike Vuk Vrhovac
 - Dipl.soc. Marija Švajda iz Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo

- Dipl.med.techn. Vilma Kolarić, glavna sestra Sveučilišne klinike Vuk Vrhovac
- Cijele godine radi se i održava internetska stranica HSDU-a www.dijabetes.hr. Ove godine smo imali redizajn web stranice. Facebook stranica: www.facebook.com/savezdiabetickihudruga. Održavaju se kontakti s IDF Europe i ispunjavaju sve obaveze koje krovna EU organizacija traži. Osmišljeno je, napisano i predano 7 natječaja, od toga smo za 2 projekta dobili sredstva. Tijekom godine održano je niz telefonskih i online sastanaka na kojima se dogovaraju pojedinosti provedbi projekata, poslovanja Saveza (tiskara, knjigovodstveni servis, distribucijski kanali časopisa, sastanci vezani za vlasništvo prostora u kojem se ured nalazi i još niz dr.), kao i prikupljanje novčanih sredstava za sve izvedbe (projekti Saveza, plaće zaposlenika, honorari suradnika, održavanje prostora, sjednice IO-a, skupštine itd.). Aktivnost HSDU-a u sudjelovanju u kreiranju javnih politika vezanih za zaštitu prava osoba sa šećernom bolesti je tijekom cijele godine intenzivna.

Analiza ljudskih resursa u zdravstvenoj zaštiti osoba sa šećernom bolešću izrađena je 2016. godine (**točka 5.5. Nacionalnog programa**), a definiranja edukacijskih modula i kurikuluma usklađenih sa međunarodnim smjernicama (**točka 5.6. Nacionalnog programa**) bilo je otežano u 2020. godini zbog pandemije, pa su te aktivnosti djelomično izvršene.

U cilju dodatnog uvida u rano otkivanje šećerne bolesti u općoj populaciji i trudnica te praćenja bolesnika sa šećernom bolešću (**točke 5.7., 5.8. i 5.9. Nacionalnog programa**) Hrvatski zavod za javno zdravstvo proveo je analizu panela (preventivni, trudnički i paneli kroničnih bolesnika – šećerna bolest). Rezultati ukazuju da je u 2020. godini kod 136416 pacijenata napravljen preventivni pregled, a njih 53777 bili su stariji od 50 godina. Od ukupnog broja pacijenata kod njih 4982 dijagnosticirana je šećerna bolest, dok je među osobama starijima od 50 godina zabilježeno 4401 slučajeva s šećernom bolešću. Trudničkim panelom bilo je obuhvaćeno 42979 trudnica a kod njih 1390 zabilježena je šećerna bolest. U panelu kroničnog bolesnika evidentirano je 81114 osoba, a za nešto više od 80 posto njih dostupne su informacije o indeksu tjelesne mase, ukupnom kolesterolu i sistoličkom tlaku. Podatak o postotku HbA1c dostupan je kod 63% pacijenata, provedenost pregleda stopala i rezultat nalaza kod 45% pacijenata, dok su najmanje pacijenata ima evidentiranu provedenost pregleda očiju i rezultat nalaza koji je zabilježen u 16% pacijenata. Analize pokazuju da se panelima prati oko 1/3 oboljelih, a broj praćenih dijabetičara se u 2020. dodatno smanjio zbog pandemije. U narednom razdoblju treba raditi na intenziviranju praćenja dijabetičara kroz panele i prihvatu podataka iz bolničkih uvjeta.

Stupanj dovršenosti pojedinih aktivnosti prikazan je u tablici u nastavku, uz napomenu da povratne informacije nismo uspjeli prikupiti od svih dionika. Izvještaje niti nakon ponovljenih upita nisu dostavili Referentni centar Ministarstva zdravstva RH za dijabetes u trudnoći, Hrvatsko epidemiološko društvo, Hrvatsko društvo za endokrinologiju i dijabetologiju, Hrvatsko društvo za pedijatrijsku endokrinologiju i dijabetologiju kao i županijski zavodi za javno zdravstvo Bjelovarsko-bilogorske, Krapinsko-zagorske, Ličko-senjske, Primorsko-goranske, Splitsko-dalmatinske, Šibensko-kninske, Vukovarsko-srijemske i Zadarske županije.

Legenda:

izvršeno	djelomično izvršeno	nije izvršeno	planirano

Točka	Naziv točke	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Izvršitelj	Suradnici	Indikator	Koordinator
5.1	donošenje smjernica za organizaciju zdravstvene zaštite uz definiranje razina skrbi i ovlasti uz poticanje „diabetes-friendly“ obiteljskih liječnika unutar grupnih praksi							Referentni centar MZ, HZZO	stručna društva HLZ	donesene smjernice	Sveučilišna klinika Vuk Vrhovac
5.2	donošenje/ revizija stručnih smjernica/algoritama za liječenje bolesnika na primarnoj i specijalističkoj razini							Referentni centri MZ	stručna društva HLZ	donesene revidirane stručne smjernice/algoritmi za liječenje bolesnika na primarnoj i specijalističkoj razini	HSDU
5.3.	unapređenje interoperabilnosti							HZJZ, HZZO, Referentni centar MZ	stručna društva HLZ	dijabetes paneli prilagođeni zakonskoj regulativi o obavezi prijave podataka uz osiguran prihvata podataka	HZZO
5.3.1.	prilagodba dijabetes panela zakonskoj regulativi o obavezi prijave podataka							HZJZ, HZZO, Referentni centar MZ			
5.3.2.	prihvata podataka iz panela unutar primarne zdravstvene zaštite (dijabetes, preventivni, patološka trudnoća) u CroDiab registar uz postizanje odgovarajućeg obuhvata u cilju unapređenja nadzora nad učinkovitošću zdravstvene zaštite osoba sa šećernom bolesti							HZJZ, HZZO, Referentni centar MZ			

5.4.	provođenje edukacije opće populacije i osoba sa šećernom bolešću							Referentni centri MZ, HZJZ, ZJZ	stručna društva HLZ, HSDU, udruge osoba sa šećernom bolešću, HFD, Ljekarnici	broj edukacija opće populacije i osoba sa šećernom bolešću	Referentni centar za dijabetes MZ Sveučilišna klinika Vuk Vrhovac
5.5.	upravljanje ljudskim resursima u zdravstvenoj zaštiti osoba sa šećernom bolešću							HZJZ, HZZO, Referentni centri MZ	stručna društva HLZ	izrađena analiza	HZJZ
5.5.1.	analiza stanja i potreba							HZJZ, HZZO, Referentni centri MZ			
5.6.	definiranje edukacijskih modula i kurikuluma usklađenih sa međunarodnim smjericama							Referentni centri MZ, MZ	stručna društva HLZ, HFD, Ljekarnici	edukacijski moduli i kurikulumi usklađeni sa međunarodnim smjericama	
5.6.1.	osiguravanje organizacijskih/ regulatornih preuvjeta na temelju stručnih analiza i osiguranih finansijskih sredstava							MZ, HZZO	HZJZ, Referentni centri MZ	definirani nositelji edukacija i plan resursa	
5.6.2.	izrada plana aktivnosti za dodatnu edukaciju kadrova							Referentni centri MZ, MZ	stručna društva HLZ, HFD, Ljekarnici	izrađen plan dodatne edukacije	
5.6.3.	dodatna edukacija kadrova							Referentni centri MZ, MZ	stručna društva HLZ, HFD, Ljekarnici	broj osoba obuhvaćen edukacijom	
5.6.4.	procjena potreba i mogućnosti uvođenja podijata i specijalizacija prvostupnica sestrinstva uz procjenu potrebnih resursa							Referentni centri MZ, MZ	stručna društva HLZ	Izrađena analiza potreba i mogućnosti	

5.7.	rano otkrivanje šećerne bolesti u općoj populaciji starijoj od 50 godina i stanovnika mlađih od 50 godina sa prisutnom prekomjernom tjelesnom težinom ili debljinom i dodatnim čimbenicima rizika							ugovoreni liječnici opće/obiteljske medicine	udruge osoba sa šećernom bolešću, HSDU, HFD, ljekarnici	broj ugovorenih liječnika opće/obiteljske medicine koji provode skrining i obuhvat opće populacije +50 i <50 godina u povećanom riziku	
5.8.	rano otkrivanje šećerne bolesti u trudnoći							ugovoreni primarni ginekolozi	udruge osoba sa šećernom bolešću, HSDU, HFD, ljekarnici	obuhvat trudnica	
5.9.	praćenje bolesnika (indikatora kvalitete skrbi) uz prijavljivanje bolesnika u CroDiab registar							ugovoreni liječnici obiteljske medicine, liječnici dijabetolozi		broj bolesnika sa dostupnim podacima o trajanju bolesti, indeksu tjelesne mase, HbA1c, vrijednostima tlaka i lipida te provedenosti pregleda fundusa oka i stopala	